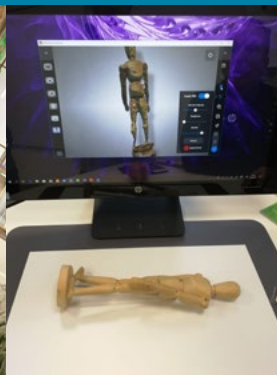

Oulun koulukirjasto

OULUN KOULUKIRJASTON KEHITTÄMISSUUNNITELMA v. 2018–2022

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Koulukirjasto ja opetussuunnitelma	5
2.1 Koulukirjastotoiminta osana perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita	5
2.2 Oulun kaupungin perusopetuksen	6
opetussuunnitelma	6
2.3 Koulukirjasto pedagogisena tilana	7
3. Oulun koulukirjasto ja sen toiminta	9
3.1 Kirjastoreitti ja muu yhteistyö Oulun kaupunginkirjaston kanssa.....	10
3.2 Oulun koulukirjaston toimintajärjestelmä	11
3.2.1 Yhteiset palvelut.....	12
3.2.2 Alueelliset palvelut.....	14
3.2.3 Koulukirjastotoiminta kouluilla.....	16
4. Oulun koulukirjaston kehittämiskohteet vuosille 2018–2022	21
4.1 Koulukirjaston verkostot ja verkostomaisen toimintatavan kehittäminen	21
4.2 Yhteinen kasvun ja opin polku.....	25
4.3 Koulukirjaston rooli osana laadukasta oppimispolkua ja sen kehittämistä Digimuutos 2020 -ohjelmaan kytkeytyen	26
4.4 Osaaminen ja asiantuntijuus sekä resurssit.....	29
Lähteet	32

Kuvat: Yli-lin koulukirjasto ja steam-toimintaa, Jukka Miettunen
Taitto: Monetra Oulu Oy, Painatuspalvelut

1. Johdanto

Edelliset koulukirjaston kehittämissuunnitelmat ovat vuosille 2008–2012 ja 2014–2016. Kymmenen vuotta sitten luotiin Oulun koulukirjaston toimintamalli ja tallennettiin aineistot yhteiseen tietokantaan. Koulukirjasto jaettiin neljään toiminta-alueeseen, palkattiin koulukirjastoinformaattikko ja alueille valittiin koulukirjaston aluevastaavat. Myös suunnitelmallinen yhteistoiminta Oulun kaupunginkirjaston kanssa tiivistyi Kirjastoreitin käynnistyessä. Kuntaliitos toi mukanaan koulukirjaston harmonisoinnin vaatimuksen. Kahden viime vuoden aikana toiminta on keskittynyt uuden Koha-kirjastojärjestelmän käyttööntoon. Syksyllä 2018 Oulun koulukirjasto on liittynyt OUTI-kirjastoverkostoon omana toimipisteensä.

Tämän kehittämissuunnitelman 2018–2022 kehittämisen ja toiminnan painopisteenä tulee olla koulukirjaston pedagoginen kehittäminen, opetussuunnitelman haasteisiin vastaaminen sekä digitaalisuus. Koulukirjasto on osa kouluviihtyvyyttä ja siten myös koululaisen hyvinvointia.

Hallituksen kärkihankkeessa ”Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin” (OPH 2017) korostetaan modernia ja innostavaa oppimisympäristöä. Kärkihankkeen tavoitteet tulee ottaa huomioon koulukirjaston kehittämisessä.

Huolestuttavat tutkimustiedot kertovat siitä, että etenkin suomalaisten poikien lukutaito laskee ja ero tyttöihin kasvaa. Viimeisimpien tutkimustulosten (esim. Pisa 2015 ja Pirls 2016) mukaan myös perheen sosioekonominen tausta vaikuttaa lasten ja nuorten lukuharrastukseen. Nämä tutkimustulokset on otettava vakavasti. Koulukirjaston tulee oppimis- ja toimintaympäristönä tukea kaikkien oppilaiden lukutaidon ja -harrastuksen kehittymistä, kuitenkin ennen kaikkea huolehtia, ettei

kansalaisten lukutaidottomuus ole tulevaisuudessa yhteiskuntamme kehittymisen este.

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden 2014 mukaan peruskoulun tulee taata jokaiselle oppilaalle tasa-arvoinen mahdollisuus oppia ja kehittyä koulussa. Perusteet korostavat myös monilukutaidon merkitystä tulevaisuuden taitona. Koulukirjastotoimintaa tulee koko ajan kehittää, jotta se pysyy omalta osaltaan vastamaan opetussuunnitelman tavoitteisiin ja yhteiskunnan vaatimusten haasteisiin osana monipuolista ja ajantasaista palveluverkkoa. Parhaiten näihin tavoitteisiin voidaan päästä verkostoitumalla ja etsimällä synergiaetuja niin perusopetuksen ja lukioverkon sisältä kuin läheisten yhteistyökumppaneiden, kuten kaupunginkirjaston ja sen lähikirjastoverkoston sekä muiden Sivistys- ja kulttuuripalvelujen ja kaupungin toimijoiden kanssa.

2. Koulukirjasto ja opetussuunnitelma

2.1 Koulukirjastotoiminta osana perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista

Koulukirjaston toiminnan tavoitteet nousevat opetussuunnitelman perusteista, joissa mainitaan mm. laaja-alainen osaaminen, kieli- ja kulttuuritietoisuus, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologian osaaminen, ajattelun taidot, luovuus, elinikäinen oppiminen, vastuu ympäristöstä ja tulevaisuuteen suuntautuminen, vuorovaikutus ja osallisuus. Tarkemman hahmon koulukirjaston toiminnalle antaa kunnan ja koulun oma opetussuunnitelma. (Frantsi, Kolu & Salminen 2014, 14).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) koulukirjasto on nostettu ensimmäistä kertaa peruskoulun historiassa virallisesti osaksi koulun toimintaa. Koulukirjaston historia ulottuu kuitenkin suomalaisen kansakoulun juurille. Opettajien virkaehtosopimuksessa kirjastonhoitotyö on ollut vuosikymmeniä työaikaan liitetty asia. Koulukirjastot ovat lukuharrastukseen innostavia ja monilukutaitoa kehittäviä oppimisympäristöjä.

Monilukutaito uutena opetussuunnitelman käsitteenä haastaa koulujen oppimisympäristöjä monipuoliseen materiaalin tarjontaan. Ajanmukainen koulukirjasto on keskeinen oppimisympäristö tavoiteltujen taitojen monipuolisessa oppimisessä. Uudessa opetussuunnitelmassa todetaan: "Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Se liittyy kiinteästi ajattelutaitoihin ja kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä ja -tilanteissa." (OPH 2014, 22 - 23.)

2.2 Oulun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma

Oulun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaan koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi järjestetään koulukirjastotoimintaa ja sitä toteutetaan yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja.

Koulukirjasto osana tietostrategiaa ja tiedonhallintaa

Uudessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa tieto- ja viestintäteknologia on yksi laaja-alaisen osaamisen taito (L5 "Tieto- ja viestintätekniiikan osaaminen").

Oulun perusopetuksen opetussuunnitelman tietostrategiasa otetaan huomioon tiedonhallintataidot, toimiminen tietoyhteiskunnassa ja eettiset näkökulmat. Strategiassa kiinnitetään huomiota oppimiseen sekä koulussa että vapaa-ajalla.

Opettajien osaamista vahvistetaan siten, että heillä on hyvät tiedonhallintataidot ja valmiudet toteuttaa mediakasvatusta. Tärkeää on ottaa huomioon median merkitys oppilaiden arjessa. Oppilaille opetetaan Oulun perusopetuksen tietostrategian taitotasojen sekä tiedonhallinnan polun mukaisia sisältöjä. Tavoitteena on, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja muussa

opetustyössä. Taitotasoina on määritelty tavoitteet kullekin vuosiluokalle. (https://www.ouka.fi/documents/64277/104162/Digiloikka2020_selvitysraportti.pdf/c5b87f1a-e5b7-4f4e-ad7d-f8c5955298db, 13.7.2018)

Koulukirjasto on osa tiedonhallinnan opetusta ja toimii aktiivisena oppimisen keskuksena. Myös Kirjastoreitin tiedonhaun opetus tukee oppilaiden taitoa hakea tietoa ja käyttää kirjaston monipuolisia palveluita oppimisen tukena. Tiedonhaun opetusta kehitetään niin, että ne ovat yhteydessä eri oppiaineiden opetussisältöihin. Kirjastoreitti-sivuston (www.kirjastoreitti.fi) sisältö nivoutuu tiedonhallinnan polkuun, ja sivustolta löytyy runsaasti materiaalia tiedonhallintataitojen opettamiseen.

2.3 Koulukirjasto pedagogisena tilana

Koulukirjasto on tila, jossa on opetus suunnitelman toteuttamista tukeva keskeinen aineisto järjestettynä, luetteloituna ja jatkuvasti kehittyvänä kokoelmana. Koulukirjastossa tulee olla tarpeeksi paljon luettavaa kaiken ikäisille ja moninaisille oppilaille. Myöhemmin koulukirjaston tärkeänä tehtävänä on tarjota oppilaille ja opiskelijoille esimerkkejä eri tyyllajien kirjallisuudesta.

Koulukirjasto on yksi koulun keskeinen oppimis- ja työskentely-ympäristö, joka tarjoaa puitteet yksilölliseen, pari- ja ryhmätyöskentelyyn ja yhdessä oppimiseen. Koulukirjasto voi koostua yhdestä tai useammasta monipuoliseen työskentelyyn suunnitellusta tilasta, jossa ovat ajanmukaiset tietotekniset välineet ja yhteydet. Tämä mahdollistaa sähköisen aineiston hyödyntämisen opetuksen tukena. E-kirjat täydentävät kokoelmaa ja ovat hyvä vaihtoehto sarjakirjoille ja koulukirjaston muulle aineistolle.

Miksi koulu tarvitsee oman koulukirjaston?

Koulukirjastolla on erityisluonne, joka poikkeaa muista kirjastoista:

- Toiminnan lähtökohta on opetussuunnitelma – ei kunnan yleinen sivistyspalvelu.
- Koulukirjasto on osa koulua – ei itsenäinen yksikkö.
- Sijainti on koulurakennuksessa mahdollisimman keskeinen – ei matkojen päässä.
- Kohderyhmänä ovat oppilaat ja opettajat – ei alueen koko väestö.
- Toiminta tavoittaa koko ikäluokan – ei vain omaehtoisesti hakeutuvia.
- Työtapa on pedagogisesti perusteltu – ei palvelukeskeinen.
- Kirjastoa käytetään luokittain, ryhminä, itsenäisesti – harvoin vapaavalintaisesti.
- Aineisto on kohdennettu ja rajallinen – ei laaja ja lainauslukuja tavoitteleva.
- Koulukirjaston ja koulun digitaalisen teknologian kehittämisessä syntyy synergiaetuja yhteisen tietostrategian saateenvarjon alla.

(Frantsi, Kolu & Salminen 2014, 7.)

3. Oulun koulukirjasto ja sen toiminta

Oulun koulukirjastojen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää lasten ja nuorten lukuharrastusta ja tiedonhallinnan taitoja. Kirjasto ohjaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tydyttää heidän tiedonhaluun, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Hyvä koulukirjasto takaa sen, että oppilaat tuntevat kirjallisuutta ja oppivat hakemaan ja arvioimaan kriittisesti tietoa.

On tärkeää, että koulukirjastossa on eri-ikäisille lapsille ja nuorille sopivaa luettavaa. Lukeminen edistää monipuolista lukuaitoa, kehittää kirjoittamisen taitoa ja kasvattaa sanavarastoa, päättelykykyä ja käsitteellisen ajattelemisen taitoja. Hyvä lukuaito on myös tiedonhallinnantaitojen taustalla. Koulukirjastoaitoiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa.

Oulun koulukirjaston kehittämisen tavoitteena on ollut, että jokaisessa Oulun koulussa on koulukirjasto, jota koulukirjastoaitoettajien johdolla monipuolisesti kehitetään. Koulukirjaston haasteena on säilyttää koulukirjastoverkosto toimivana, koska koulujen lukumäärä on kasvanut lähes viidestäkymmenestä yli 80:een. Nykyisin koulukirjasto voi olla myös kombikirjasto, jolloin yleinen kirjasto sijaitsee samassa rakennuksessa kuin koulu. Kombikirjasto on samalla yleinen kirjasto ja koulukirjasto. Koulukirjaston yhtenä tärkeänä tavoitteena on, että oppilaat ja opiskelijat oppivat koulukirjastoa hyödyntämällä käyttämään yleistä kirjastoa ja oppilaitoskirjastoja myöhemmin opinnoissaan.

Oulun kouluissa voi suorittaa kirjallisuudiplomin, jonka avulla kannustetaan lukemaan sekä tutustumaan kirjallisuuden eri

lajeihin. Eri luokka-asteille on omat diplominsa. Myös erilaiset lukijat on huomioitu: tarjolla on mm. Omppu-diplomi lukemisesteisille ja S2-oppilaiden diplomi. Kirjallisuudiplomi on kehitetty yhteistyössä opettajien ja kaupunginkirjaston henkilökunnan kanssa.

3.1 Kirjastoreitti ja muu yhteistyö Oulun kaupunginkirjaston kanssa

Oulun koulukirjaston ja kaupunginkirjaston yhteistyön tavoitteena on kasvattaa lapsista ja nuorista innokkaita lukijoita ja taitavia tiedonhankkijoita sekä ahkeria kirjaston käyttäjiä. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Oulun koulujen ja kaupunginkirjaston suunnitelmallisen yhteistyön pedagogisen rungon muodostaa esiopetuksesta lukio-opintoihin jatkuva Kirjastoreitti (www.kirjastoreitti.fi). Se tutustuttaa kaupunginkirjaston kokoelmiin ja palveluihin, edistää lukutaitoja, opettaa tiedonhakua ja tiedonhallintataitoja sekä innostaa oppilaita kirjallisuuden pariin. Punaisena lankana kulkee erilaisten lukutaitojen ja lukuharrastusten edistäminen. Kirjavinkkaus on suosittu lukemaan innostamisen keino.

Kirjastoreitti on myös osa Oulun kaupungin opetussuunnitelman kulttuuri- ja tiedonhallinnan polkua. Kirjastoreitti-sivusto sisältää paljon aineistoa opettajien tiedonhallinnan opetuksen tueksi. Kirjastoreitissä jokaisella koululla ja lukiolla on oma yhteistyökirjastonsa. Kirjastoreittikäynnit ja muu yhteistyö tehdään tämän koulun oman lähikirjaston kanssa. Koulukirjaston aluevastaavat ja Oulun kaupunginkirjaston informaattikot muodostavat Kirjastoreitti-työryhmän, mikä vastaa Kirjastoreitin kehittämisestä.

Koulukirjaston aineiston valinnan helpottamiseksi koulukirjasto-opettajat voivat osallistua kaupunginkirjaston järjestämiin

kirjauutuuksien esittelyihin. Kirjasaari & Kirjasatoa -tilaisuudet järjestetään joka kevät. Kaupunginkirjaston informaatikot myös kouluttavat opettajia hyödyntämään opetuksessaan Kirjasto-reitti-sivustoa.

3.2 Oulun koulukirjaston toimintajärjestelmä

Oulun koulukirjaston kehittäminen tehdään tiiviissä yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa. Koulukirjaston toiminta koostuu keskitetyistä, alueellisista ja koulun omista toiminnoista. Keskitetty ja alueellinen toiminta tukee koulujen oman kirjastopisteen kehittämistyötä.

Oulun koulukirjasto on onnistunut luomaan tiiviin alueellisen yhteistyöverkoston keskenään sekä koulun ja kirjaston välillä. Koulukirjaston aluevastaavat muodostavat toimivan tiimin, joka yhdessä koulukirjastoinformaatikon, kaupunginkirjaston kouluyhteistyöstä vastaavan informaation ja koulukirjaston kehittämisryhmän puheenjohtajan kanssa suunnittelee ja toteuttaa alueverkoston toiminnan, mm. säännölliset kirjasto-opettajien ja kouluyhteistyötä tekevien kaupunginkirjaston henkilökunnan tapaamiset.

3.2.1 Yhteiset palvelut

Oulun kaupungin koulukirjaston kehittämisestä vastaa Oulun kaupungin kirjastoyhteistyön ohjausryhmä, jota johtaa eteläisen alueen aluepäällikkö. Oulun kaupungin koulukirjaston kehittämisryhmä valmistelee ohjausryhmälle käsiteltävät asiat ja kehittää koulukirjaston toimintaa yhdessä aluevastaavien kanssa. Alla ovat ohjaus- ja kehittämisryhmän tehtävät asettamis- päätöksen mukaisesti.

Oulun kaupungin kirjastoyhteistyön ohjausryhmä

Oulun kaupungin kirjastoyhteistyön ohjausryhmä hyväksyy koulukirjaston kehittämissuunnitelman 2018–2022 ja esittelee kehittämissuunnitelman sivistys- ja kulttuurijohtajalle.

Oulun kaupungin koulukirjaston kehittämisryhmä

Koulukirjaston kehittämisryhmä ohjaa, seuraa ja arvioi koulukirjaston kehittämissuunnitelman 2018–2022 toteutumista.

Koulukirjaston kehittämisryhmä valmistelee osaltaan koulukirjaston tietokannan kehittämistä yhteistyössä Oulun kaupunginkirjaston kanssa ja tuo kehittämisesitykset päätettäväksi Oulun kaupungin kirjastoyhteistyön ohjausryhmälle.

Koulukirjaston kehittämisryhmä kartoittaa koulukirjastoinformaation ja avustavien henkilöiden tehtävät sekä tekee esityksen resurssitarpeesta jatkossa.

Kehittämisryhmä tukee yksiköiden koulukirjastotoimintaa ja koulukirjasto-opettajien osaamisen vahvistamista.

Kehittämisryhmä seuraa Oulun opetussuunnitelmien toteutumista tiedonhallintataitojen, luku- ja monilukutaidon sekä lukuharrastuksen näkökulmasta.

Koulukirjaston kehittämisryhmä tukee E-aineistojen, tietokantojen ja muun aineiston käyttöä oppimisessa.

Koulukirjaston kehittämisryhmä laatii koulukirjastotoimintakertomuksen yhdessä koulukirjaston aluevastaavien kanssa.

Koulukirjastoinformaattikko

Koulukirjastoinformaattikko vastaa aineiston luetteloinnista tietokantaan siirtyneissä koulukirjastoissa ja kirjastojärjestelmän opettamisesta koulukirjasto-opettajille. Koulukirjastoinformaattikko toimii yhteistyössä Oulun kaupunginkirjaston kanssa. Informaattikko toimii Oulun kaupungin kirjastoyhteistyön ohjausryhmän ja koulukirjaston kehittämisryhmän sihteerinä ja toteuttaa Oulun kaupungin kirjastoyhteistyön ohjausryhmän päätöksiä. Hän vastaa alueellisen yhteistyön suunnittelusta ja toteutuksesta yhdessä koulukirjaston aluevastaavien kanssa. Kaupunginkirjastossa hänen yhteistyöparinsa on vastaava informaattikko sekä kirjaston muut informaattikot.

Koulukirjastoinformaattikon työn helpottamiseksi kaupunginkirjasto on antanut oikeudet tietueiden poimintaan tietokannastaan, jolloin tiedon tallennus on nopeutunut. Kuitenkin informaattikon työajasta tietokantaan siirtyvien koulujen aineistojen ja jo tietokannassa olevien koulujen uuden aineiston tallennus vie suuren osan. Tavoitteena on synergiaedun löytäminen karttuvan aineiston käsittelyssä kaupunginkirjaston kanssa.

Koulukirjaston kehittämissuunnitelmassa 2008–2013 asetettiin tavoitteeksi neljän alueinformaattikon palkkaaminen. Tätä tavoitetta ei ole saavutettu. Sen sijaan Oulun kaupunginkirjasto palkkasi vuonna 2012 koulu- ja oppilaitosyhteistyöstä vastaavan informaattikon. Oulun kaupunginkirjastossa toimii myös muita informaattikoita, joiden toimenkuvaan kuuluu kouluyhteistyön koordinointi ja sen kehittäminen omalla alueellaan.

Oppimateriaalipalvelut

Koulukirjaston tietokantaan on tallennettu Oppimateriaalipalveluiden kirjasarjat ja laitteet. Kirjasarjoja on hankittu peruskouluun ja lukioon jokaiselle luokka-asteelle. Koulut lainaavat kirjasarjoja paljon.

Laitteista vain Oppimateriaalipalveluiden aineisto on tallennettu tietokantaan. Tavoitteena on, että myös koulujen laitteet ja muu aineisto tallennetaan. Tämä edesauttaa niiden käyttöä. Koulujen henkilökunta tietää, mitä laitteita koulusta löytyy ja missä ne sijaitsevat. Kalliiden vain esim. juhlien aikana tarvittavien laitteiden hankinta ja lainaus kannattaa jatkossa keskittää Oppimateriaalipalveluihin.

DVD-levyjen ja CD-levyjen tilalle ovat tulleet mm. ohjelmoivat robotit. Oppimateriaalipalvelujen hankinnassa olisi otettava huomioon sekä henkilökunnan opetuksen tueksi tarvittavan aineiston että oppilaiden käyttöön tarvittavan aineiston hankinta. Opetuksen tavoitteita palvelevat pelit ovat hyviä Oppimateriaalipalvelujen tulevia hankintoja.

Oppimateriaalipalvelut tukevat koulujen toimintaa. Järjestelmällinen kehittäminen vaatii oman budjetin ja hankinnoista vastaavan tiimin.

3.2.2 Alueelliset palvelut

Alueelliset palvelut kohdistetaan varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lukioon. Alueellisten palvelujen painopiste on perusopetuksessa.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus voi käyttää koulukirjastoa siellä missä päiväkodit sijaitsevat koulun yhteydessä. Tavoitteena on tiivistää yhteistyötä koulun ja varhaiskasvatuksen välillä. Päiväkodit voivat

mm. lainata yhteisökortilla koulukirjaston aineistoa. Monitoimitaloissa toimivat kombikirjastot ja kirjastoautot palvelevat myös päiväkoteja ja lähikirjastoja.

Perusopetus

Oulun koulukirjaston vakiintuessa vuonna 2008 otettiin neljän alueen malli käyttöön. Myöhemmin Oulun kaupungin perusopetus- ja nuorisotoimi sekä varhaiskasvatus siirtyivät samaan aluemalliin. Periaatteena on, että jokaisessa koulussa on koulukirjasto joko omana tai yhdistettynä yleiseen kirjastoon. Uuden Oulun syntymisen jälkeen koulukirjastoja on huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin, mikä vaikuttaa koulukirjaston toimintaan ja kehittämiseen sekä mahdollisuuteen antaa toivottua tukea.

Lukiot

Lukion opetussuunnitelmassa (2015) ohjataan opiskelijoita käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä digitaalisia oppimisympäristöjä. Koulukirjastoa hyödynnetään opiskelussa siten, että tutkimiseen perustuva oppiminen on mahdollista.

Aluevastaavat

Jokaiselle neljälle alueelle (itäinen, pohjoinen, eteläinen ja keskinen) on valittu kirjasto-opettaja koulukirjaston aluevastaavaksi. Lisäksi on valittu oma aluevastaava kehittämään erityiskoulujen ja -luokkien koulukirjastojen toimintaa ja yhteistyötä. Myös lukioilla on oma koulukirjastovastaava. Aluevastaavat kokoontuvat säännöllisesti koulukirjastoinformaation johdolla kehittämään toimintaa, suunnittelemaan koulutuksia sekä alueellisia tapaamisia. Aluevastaavien ideointi- ja kehittämispäiviä on järjestetty jo usean vuoden ajan. Tavoitteena on jatkaa toimintaa 1-2 kertaa lukuvuodessa. Aluevastaavat ja informaattikko osallistuvat kansallisiin koulukirjastojen

kehittämistapahtumiin ja koulutuksiin. Aluevastaavat kehittävät kirjasto-opettajien yhteistyötä ja verkostoitumista erilaisissa koulutustilaisuuksissa, palaverissa ja tapaamisissa.

Koulukirjaston kehittämisessä koulukirjasto-opettajien alueellinen yhteistyö on keskeistä. Aluevastaavat kutsuvat yhdessä koulukirjastoinformaattikon kanssa aluetapaamisiin koulukirjasto-opettajat ja alueen informaattikon kaupunginkirjastosta ja lähikirjastojen muuta henkilökuntaa. Tapaamiset järjestetään vuorotellen eri kouluissa, jolloin koulun rehtorilla tai kirjasto-opettajalla on mahdollisuus esitellä oman koulunsa toimintaa. Myös yleiset kirjastot voivat olla tapaamis- tai koulutuspaikkoina. Aluekokoukset ovat koulutuksellisia tapahtumia, joista koulukirjasto-opettajat saavat mukaansa koulutusmateriaalin omaan koulunsa käyttöön. Koulukirjasto-opettajilla on tärkeä rooli kertoa aluekokousten sisällöistä, Kirjastoreitistä ja muusta kirjastoyhteistyöstä oman koulunsa opettajille.

Aluevastaavien tehtävät:

- vastaavat kunnan keskitetystä koulukirjaston kehittämisestä
- suunnittelevat ja organisoivat yhteisen kirjastojärjestelmän hankinnan ja luetteloinnin kouluilla
- järjestävät opettajien täydennyskoulutusta koulukirjastoasioissa ja tiedonhallintataitojen opetuksessa
- ohjeistavat aineiston hankinnan järjestelyt (hankintapaikat, hankintajärjestelmä)
- koordinoivat yhteistyötä kaupunginkirjaston ja perus- ja luokkoulujen välillä
- välittävät kaupunginkirjaston jakamia tiedotteita oman alueensa koulukirjasto-opettajille

3.2.3 Koulukirjastotoiminta kouluilla

Oulun mallin mukaisesti Oulun koulukirjastolla tulee olla vähintään yksi toimipiste jokaisessa koulussa. Koululla voi olla useita koulukirjaston lainaus- tai toimintapisteitä koulun koosta ja rakennusten lukumäärästä riippuen. Koulujen kirjastot

toimivat oman koulunsa rehtorin alaisuudessa, ja koulu vastaa oman koulukirjastonsa kehittämisestä.

Koulukirjaston kehittämisessä on monella henkilöllä tärkeä rooli koulussa ja sen sidosryhmissä. Yksi henkilö ei voi koulussa muuttaa tai kehittää toimintakulttuuria. Siksi koulukirjaston kehittämistyössä on tärkeää, että moniammatillinen tiimi paneutuu työhön ja edustaa koko koulun tarpeita. Kaikki oppilaat ja koulun henkilökunta voivat osallistua omalla panoksellaan koulukirjastotyöhön.

Rehtorin rooli on merkittävä koulukirjaston toiminnan tukemisessa, jotta kirjastosta kehittyy koko koulu yhteisön yhteinen ja yhteistyötä edistävä työskentely-ympäristö. Hyvin toimiva koulukirjasto on osa koulun päivittäistä toimintaa, josta rehtori on koulun pedagogisena johtajana vastuussa.

Rehtori:

- päättää koulukirjaston budjetista, turvaa koulukirjaston toiminnalle ja sen kehittämiselle riittävät ja säännölliset resurssit
- tukee koulukirjaston kehittämistä
- koordinoi henkilökunnan täydennyskoulutusta
- pitää yhteyttä perusopetuksen johtoon
- ohjaa opetussuunnitelman tekoa myös koulukirjaston näkökulmasta

Koulukirjasto-opettajan työ painottuu opettajien ja oppilaiden pedagogiseen tukemiseen.

Tehtävät:

- vastaa koulukirjaston esittelystä
- opettaa koulukirjaston tietokannan
- ohjaa tiedonhankintataitojen opetusta
- esittelee kirjallisuusdiplomin
- hankkii aineiston ja huolehtii poistoista
- järjestää muovituksen ym. kirjahuollon

- järjestää lainauksen
- vetää koulukirjastotiimiä
- on yhdyshenkilö kirjaston ja koulun välillä
- osallistuu alueellisiin koulukirjasto-opettajien kokouksiin

Koulukirjasto-opettajat hankkivat koulukirjaston aineiston noudattaen kaupungin hankintasääntöjä. Koulukirjasto-opettajille on laadittu koulukirjasto-opettajien ohjekirjanen, joka tukee kirjasto-opettajan työtä. Ohjekirjasta päivitetään tietojen muuttuessa.

Koulukirjasto-opettaja informoi muita opettajia **Kirjastorei-tistä sekä Kirjastoreitti-sivuston** hyödyntämisestä opetuksen tukena. Koulukirjastoasioista kertomiseen on varattava aika opettajienkokouksiin.

Kombikirjastoissa, joissa yleinen kirjasto sijaitsee koululla tai monitoimitalossa, koulukirjasto- opettajan rooli painottuu opettajien ja oppilaiden pedagogiseen tukemiseen sekä toimivan yhteistyön ylläpitämiseen kirjaston henkilökunnan kanssa. Koulukirjasto-opettajan resurssi on tärkeä, koska yhteistyötä tulee kehittää myös koulun pedagogisten tavoitteiden mukaisesti (OVTE III/§11 Kirjastonhoitajan työ).

Koulukirjasto-opettajan tehtäviin voi kuulua:

- on yhteishenkilö koulun ja kirjaston välillä
- välittää tietoa kirjastosta koulun muulle henkilökunnalle
- huolehtii siitä, että kirjastoyhteistyö tukee koulun opetus-suunnitelmaa ja toimii oppilaan ja opetuksen hyväksi
- huolehtii, että Kirjastoreitti ja kirjastoyhteistyö näkyvät koulun kulttuuriopetussuunnitelmassa
- koulukirjasto-opettaja tuntee Kirjastoreitti-sivuston sisällön ja jakaa tietoa koulun muille opettajille
- tuntee OPSin tukimateriaaleista etenkin Tiedonhallinnan polun ja opastaa muita
- tiedonhallinnan taitojen opetuksen asiantuntija yhdessä tvt-opettajan kanssa

- lukemaan innostaja opettajien keskuudessa
- lukuviikkojen ja kampanjoiden koordinointi koululla
- kirjallisuusediplomisuoritusten vastaanottaminen
- osallistuu alueellisiin koulukirjasto-opettajien kokouksiin

Tieto- ja viestintätekniiikan vastuuhenkilöt

TVT-opettajalla ja opinto-ohjaajalla on tärkeä rooli ohjata oppilaita käyttämään monipuolista lähdemateriaalia ja kirjallisuutta.

Tehtävät:

- toimivat mukana koulukirjastotiimissä
- ohjaavat erityisesti kirjaston tietokoneiden käyttöä
- osallistuvat tiedonhaun opetukseen
- ylläpitävät koulukirjaston tietokoneita

Opinto-ohjaaja

Tehtävät:

- ohjaavat oppilaita opiskelutaidoissa
- toimivat kirjastotiimissä
- opettavat tiedonhakua

Koulukirjastotiimi

Kirjastotiimin tavoitteena on koulukirjaston kehittäminen. Tiimityönä tehtävien kampanjoiden ja teemaviikkojen avulla voidaan oppilaita innostaa ja rohkaista lukemaan kauno- ja tietokirjallisuutta. Tiimi tukee opetussuunnitelmaan ja tietostrategiaan perustuvaa oppimista: tiedonhallinnantaitoja, tutkivien ja ongelmakeskeisten opetusmenetelmien käyttämistä sekä tietotekniikan monipuolista käyttöä. Tiimin jäsenten tuen avulla madaltuu opettajien kynnys käyttää tietotekniikkaa, toimia koulukirjastossa ja tehdä yhteistyötä kaupunginkirjaston kanssa. Hyvin toimivassa koulukirjastotiimissä kirjasto-opettajan lisäksi TVT-opettajalla on tärkeä rooli.

Tehtävät:

- rehtori, kirjasto-opettaja(t), opo, tvt-opettaja, eri oppiaineiden edustajat
- suunnittelee yhdessä koulukirjaston toimintaa
- suunnittelee työnjaon tiimin sisällä (etenkin jos koulussa ei ole koulukirjastonhoitajaa)
- suunnittelee koulun opetussuunnitelmaa koulukirjaston osalta
- kokoaa koulun eri käyttäjäryhmiltä, esim. oppilailta ja opettajilta toiveita aineiston hankintaan
- arvioi koulukirjaston toimintaa
- määrittelee koulukirjaston säännöt (lainaus, sanktiot, aukiolo), kirjastoetiketin

Oppilaat koulukirjastoa kehittämässä

Oppilaita kannustetaan koulukirjaston kehittämiseen oppilaiden näkökulmasta yhdessä koulukirjasto-opettajan ja kirjastotiimin kanssa. Esimerkiksi kirjastoagentit tai kirjaston vastuupilaat järjestävät erilaisia näyttelyitä ja teemaviikkoja, lukuviiikon sekä ovat apuna koulukirjaston hoidossa.

Tehtävät:

- toimivat yhdyshenkilöinä oppilaiden ja kirjasto-opettajan välillä
- osallistuvat osittain koulukirjastotiimin toimintaan
- hoitavat apulaisen tehtäviä koulukirjastossa
- järjestävät oppilastöiden näyttelyitä koulukirjastossa

4. Oulun koulukirjaston kehittämiskohteet vuosille 2018–2022

Koulukirjaston tavoitteena on tukea ja vastata oppimisympäristönä paitsi nykyisen opetussuunnitelman edellyttämiin lukutaidon ja tiedonhallinnan oppimisen tavoitteisiin myös tulevaisuuden haasteisiin, joihin liittyy huolestuttavimpana suomalaisten lasten ja nuorten lukutaidossa ja -tottumuksissa todetut muutokset (vrt. s. 2).

4.1 Koulukirjaston verkostot ja verkostomaisen toimintatavan kehittäminen

Koulukirjasto on osa perusopetuksen ja jokaisen koulun toimintaa mutta se on tiiviisti verkostoitunut Sivistys- ja kulttuuripalvelujen palveluverkossa monelle taholle. Siten palveluverkoston uudelleen tarkastelussa myös koulukirjasto on tarkastelun ja kehittämisen kohteena.

Koulukirjasto on Oulussa organisoitu toimimaan sekä koko kouluverkon tasolla keskitetysti tiiviissä yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa. Viime vuosien aikana **keskitetyssä toiminnassa** on tapahtunut erittäin paljon kehittämistä sekä kaupunginkirjaston että koulukirjaston näkökulmasta:

- Kuntaliitoksen jälkeen 2013–2014 viiden kunnan koulujen kirjastot on ensin liitetty osaksi Oulun koulukirjastoa (Palas Extra -järjestelmä) muutamaa perusteltua poikkeusta lukuun ottamatta (esim. koulun vanhentunut aineisto, uudisrakennusvaiheen keskeneräisyys siirtymisen hetkellä, kom-bikirjasto jne.).

- Kaupunginkirjaston ja muiden OUTI-kirjastojen järjestelmä-uudistuksen jälkeen 2016–2017 myös Oulun koulukirjastossa siirryttiin käyttämään koulukirjaston KOHA-kirjastojärjestelmää sekä OUTI-kirjastokorttia.
- Lukuvuoden 2018–2019 alussa Oulun koulukirjasto siirretään yhteiseen KOHA-tietokantaan. KOHA-tietokannassa koulukirjasto muodostaa oman toimipisteen.

Toimijoiden näkökulmasta muutokset ovat vieneet paljon aikaa ja voimavaroja mutta niillä on saavutettu synergiaetua, joka toivottavasti näkyy edessä olevalla kehittämisjaksolla 2018–2020 siten, että koulukirjastoinformaation, aluevastaavien ja kirjasto-opettajien työaika vapautuu pedagogisen koulukirjastotoiminnan kehittämiseen ja opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan, mm. oppilaiden osallisuuteen.

Aluetason toiminta tapahtuu **koulukirjaston alueverkossa** kaupungin neljällä alueella. Tämän toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat koulukirjaston informaattikko ja koulukirjaston aluevastaavat (neljä perusasteella ja yksi lukiossa) yhteistyössä kaupunginkirjaston vastaavan informaation ja aluekirjaston kouluasioista vastaavien informaattikkojen kanssa. Alueellisessa verkostossa tuetaan koulujen kirjasto-opettajien työtä informoimalla, kouluttamalla sekä mahdollistamalla yhteinen ideointi ja **vertaistuki kirjasto-opettajien** ja kirjastonhoitajien kesken.

Tämä verkosto on toimiva ja saavuttaa jokaisen koulun. Toimintaa tulisi laajentaa pedagogisen tuen suuntaan niissä kouluissa, joissa tukea toivotaan nykyistä enemmän esim. opettajayhteisön koulutuksia järjestämällä.

Koulukirjastotoiminnan pääpaino tapahtuu **koulukirjaston toimipisteissä** eli kouluissa. Koulukirjasto on läsnä keskeisenä oppimisympäristönä, koulun olohuoneena, luokkien ja oppilaiden sekä opettajien työn arjessa.

Verkostoitumista tulee kuitenkin kehittää edelleen:

- **Oppimateriaalipalvelujen työryhmä selvittää 2018–2020 välisenä aikana, mitä tarpeita varhaiskasvatuksella, kouluilla ja nuorisopalveluilla tai muilla Sivistus- ja kulttuuripalvelujen toimijoilla on Oppimateriaalipalvelujen kehittämiseksi.**
 - Mikäli toimijoiden palveluja halutaan laajentaa, Oppimateriaalipalvelujen tulee olla helposti saavutettavissa (logistisesti toimiva), aineiston ja välineistön tulee olla monipuolista, ajanmukaista ja opetusta ja ydintoimintaa tukevaa. Oppimateriaalipalvelujen toiminnasta tulee vastata ammattitaitoinen henkilö(kunta) ja sen tulee toimia tiiviissä yhteydessä kehittämistoiminnasta vastaavien tahojen kanssa.
 - Koulukirjaston näkökulmasta esim. yhteiset, eri ikäryhmille ja luokka-asteille suunnatut kirjasarjat ovat tärkeä osa Oppimateriaalipalvelujen toimintaa.
- **Sanataideyhteistyötä lisätään.**
 - **Valveen sanataidekoulun** ja Oulun perusopetuksen maksuttomat Kieku-kirjailijavierailukokonaisuudet on edelleen ajankohtaista toimintaa. Kieku Sanataideopetuksen on tarkoitus antaa kielestä, kirjoittamisesta ja lukemisesta kiinnostuneille lapsille ja nuorille mahdollisuus kehittää ja syventää harrastustaan.
 - **Valveen lastenkulttuuri** tuottaa ja järjestää yhteistyössä Oulun koulukirjaston, Oulun koulun ja kulttuurin välisen yhteistyön sekä Oulun kaupunginkirjaston kanssa Sanataiteen aarrearkun. Ensimmäisen Sanataiteen aarrearkun teema on Metsä ja arkku. Arkku sisältää seitsemän kotimaisen kirjan metsäisiä tarinoita sanataide-tehtävineen. Arkku osoitetaan ensisijaisesti 3. luokkien käyttöön.
 - **Yhteistyötä sanataideopetuksen kanssa on ylläpidettävä ja tuettava sen kehittämistyötä.**

- **Vanhemmat /kotikoulutoimikunta sekä oppilastoimikunta mukaan koulukirjaston toimintaan.**
 - Vanhemmat ja kotikoulutoimikunta voivat tukea koulukirjaston kehittämistä esimerkiksi osallistumalla koulukirjaston toiminnan suunnitteluun, keräämällä rahaa koulukirjastohankintoihin esim. oppilastoimikunnan toivekirjakyselyn mukaan tai järjestämällä kirjailijavierailuja
 - Kombikirjastoja tulee kehittää yhteistyössä koulukirjasto-opettajien kanssa.
 - Kombikirjastolla tarkoitetaan koululla tai monitoimitalossa toimivaa kirjastoa, joka on sekä yleinen että koulukirjasto. Näissä kirjastoissa on tärkeää kirjastoinformaation ja kirjasto-opettajan välinen yhteistyö koulun pedagogisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tätä tavoitetta ei voi yksin kirjastoinformaattikko saavuttaa.

- **Koulukirjaston ja kaupunginkirjaston yhteistyötä tulee kehittää edelleen.**
 - Koulukirjasto-opettajat ja kaupunginkirjaston henkilökunta huolehtivat yhdessä, että Kirjastoreitti-käynnit toteutuvat jatkossakin ja lapset saavat mahdollisuuden osallistua kirjavinkkauksiin ja tiedonhaun opetukseen.
 - Yhteinen kirjastokortti ja tietokanta mahdollistavat toiminnan yhteiset tavoitteet. Lapset ja nuoret opetetaan käyttämään kirjastoa ja etsimään tietoa kirjaston painetuista ja sähköisistä aineistoista.
 - Koulukirjasto tekee yhteistyötä kaupunginkirjaston kanssa, kun selvitetään esimerkiksi sähköisten oheislukemistojen mahdollisuutta.

4.2 Yhteinen kasvun ja opin polku

Uusimman Pisa-tutkimuksen mukaan kaunokirjallisten tekstien lukeminen ja tulkinta sujuvat heikommin kuin aikaisemmin. Lisäksi tutkimustuloksissa suomalaislasten lukutaidon eroa selitti vahvasti lasten sosioekonominen tausta. Mm. tämän vuoksi perusopetuksen tulee edelleen tarjota kaikille tasa-arvoinen mahdollisuus kirjallisuuden lukemiseen ja lukemisen tukemiseen.

Yhtenäistä kasvun ja opinpolkua voidaan rakentaa mm. seuraavin toimenpitein:

- Jotta lukutottumukset tulisivat lapsille jokapäiväiseksi, tulee pitkäjänteinen ja yhdensuuntainen opetus suunnitellun jatkumo alkaa jo varhaiskasvatuksesta. Kaupunginkirjaston palvelut ovat parhaiten saavutettavissa varhaiskasvatuskäisten vanhemmille ja lapsille. Koulukirjasto voi palvelulla siellä, missä päiväkotit ja koulu toimivat samassa rakennuksessa.
- Ollakseen vaikuttavaa varhaiskasvatuksen ja alkuopettajien yhteistyön tulee olla säännöllistä. Tässä tehtävässä oppilasta lähellä oleva koulukirjasto on avain asemassa. Kaupunginkirjaston tuki on edelleen ensiarvoisen tärkeää.
- Neuvolan järjestämä nelivuotistarkastus on tilaisuus nostaa myös iltasadun merkitys vanhempien kanssa.
- Oulun koulukirjaston pedagoginen kehittäminen tulee nostaa keskeiseksi painopisteeksi, koska edelliset vuodet ovat painottuneet Koha-järjestelmän käyttöönottoon kouluissa. Oulun koulukirjaston tulee olla myös valtakunnallisissa monilukutaitoa kehittävässä hankkeissa aktiivisesti mukana.
- Jokaisen koulun koulukirjasto-opettaja onkin edellytys hyväälle koulukirjastotoiminnalle ja sen kehittämiselle. Hänen kouluttautumisen, asiantuntemuksensa ja innostuksensa on pedagogisesti merkittävää koulun kirjallisuuden ja tiedonhallinnan taitojen opettamiselle.

- Kehittäjä- ja tutoropettajien kanssa tehtävää yhteistyötä on lisättävä. Koulukirjaston tulee laajentaa tukiverkostoaan esim. kehittäjä- ja tutoropettajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Kehittäjäopettajien osaamista on jo hyödynnetty koulukirjaston alueellisissa kokouksissa mutta alueverkkoa voi hyödyntää nykyistä useammin.
- Kulttuuriyhdysohpettaja välittää tietoa sanataiteeseen ja kirjallisuuteen liittyvistä koulutuksista ja tapahtumista. Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi niin, että aluevastaavat ja koulukirjaston informaattikko toimivat yhteistyössä kehittäjäopettajien kanssa.

4.3 Koulukirjaston rooli osana laadukasta oppimispolkua ja sen kehittämistä Digimuutos 2020 -ohjelmaan kytkeytyen

Koulukirjaston kehittämisessä tulee olla proaktiivinen näky tulevasta. Jotta koulukirjasto voi oppimisympäristönä edelleen tukea eri-ikäisen oppilaan lukuintoa, oppimista sekä ymmärtävän ja kriittisen lukutaidon kehittämistä, korostamme seuraavia asioita, jotka tulee ottaa huomioon tehtäessä päätöksiä koulukirjaston roolista mm. palveluverkon ja Digimuutos 2020 -ohjelmaan liittyen.

Digitalisaatio on ensisijaisesti toimintakulttuurin ja -tapojen muutosta. Keskeisintä on pedagogisten käytänteiden ja lähestymistapojen uudistaminen. "Digitalisaatio etenee pedagogiikan kehittämisellä ja oppimista ja toimintatapoja muuttamalla. Muutoksessa tarvitaan uusia työvälineitä, kuten kannettavat tietokoneet ja koulujen toimivia langattomia verkkoja sekä asiakaskeskeisesti kehitetty tietojärjestelmäkokoisuus. (https://www.ouka.fi/documents/64277/104162/Digiloikka2020_selvitysraportti.pdf/c5b87f1a-e5b7-4f4e-ad7d-f8c5955298db, 13.7.2018)

Koulukirjaston kehittämisen tulee edelleenkin seurata perusopetuksen ja oppilaiden oppimistulosten ajantasaisia valtakunnallisia tutkimustuloksia, jotta kehittämistyö palvelee ja tukee sekä tämän hetken että lähitulevaisuuden tarpeita ja omalta osaltaan paikkaa mahdollista ei-toivottua kehitystä tai jopa oppimistulosten laskua. Monilukutaito ja erityisesti kriittinen lukutaito ovat edelleen yksi tärkeimmistä oppimisen ja työskentelyn taidoista. Oppilaan tulee erottaa laajasta tietotulvas- ta olennainen ja mahdollisimman totuuden mukainen tieto valitiedosta. Jos kasvava lapsi jätetään yksin tai ikätovereiden varaan tietoteknisten laitteiden ja nettiyhteyksien kanssa puuhailemaan ilman aikuisen tukea, on kysymyksessä heitteille jättö.

Koulun ja opettajien rooli on keskeinen ja kiistaton media- ja informaatiolukutaidon kehityksessä sekä vastuullisen ja turvallisen toimintakulttuurin oppimisessa.

Myös koulukirjaston kehittäminen on osa palveluverkon kehittämistä ja sen tulee kytkeytyä Digimuutos2020 –ohjelmaan. Digiloikka 2020 –hankkeessa tehdyn kartoitustyön tulokset tulee asettaa toimenpiteiden suunnittelun pohjaksi. Kärkitoimenpiteet ja tavoitteiden asettaminen tulee asettaa niin, että digitaalinen infraruktuuri takaa mahdollisimman tasavertaisen oppimisympäristön jokaiselle oululaiselle lapselle ja nuorelle.

Digitalisaatiotoimenpiteillä tavoitellaan ja tuetaan palveluverkon kontekstissa kevyemmän palveluverkkorakenteen muodostumista, vaikuttavia toiminnallisia muutoksia, joilla myös positiivinen taloudellinen vaikutus sekä kuntalaisen omaehtoisuutta palveluverkon palvelujen hyödyntämisessä.

https://www.ouka.fi/documents/52058/17711410/Palveluverko_Siku-digitalisaatiosuunnitelma_20171116.pdf/8739553a-8768-490f-92e8-2bebfd35902e

Toivottavasti nämä tavoitteet eivät ulotu kasvaviin lapsiin ja heidän oppimisprosessiinsa.

Digitaaliset oppimisympäristöjen rakentamisen edellytyksiä:

- Uuden opetussuunnitelman myötä mm. digitaalisten oppimisympäristöjen, yhteisopettajuuden ja uuden opetussuunnitelman mukaisen arvioinnin tukeminen vaatii resursseja niin laitehankintoihin, koulutuksiin kuin opettajien ohjaukseen.
- Opetuksessa tulee hyödyntää myös oppilaiden digiosaamista.
- Uudet oppimismenetelmät tukevat oppilaiden digiosaamista ja osaamisen hyödyntämistä siellä, missä infrastruktuuri on tarpeeksi kehittynyt.
- Oulun kaupungin perusopetuksen Digiloikka 2020 –projekti vuosina 2017–2018, selvitysraportissa esitetään toimenpidesuositukset infrastruktuurin, osaamisen kehittämisen ja johtamisen alueille.
- Digitalisaatiosuunnitelma tulee sisältämään opetussuunnitelman toteutusta tukevia tavoitteita: millaista on teknologiaa hyödyntävä pedagogiikka ja miten Oulun kaupungin peruskouluissa käytetään erilaisia laitteita, sovelluksia ja ympäristöjä oppimisen tukena.
- Tästä suunnitelmaehdotuksesta ei kuitenkaan vielä käy ilmi, missä aikataulussa oppilaiden käytössä tulee olemaan henkilökohtainen digitaalinen oppimisväline.
- Digitaalisten aineistojen käyttöä edistetään sen mukaan kuin esim. e-kirjojen lukemiseen tarvittavat laitteet ja verkot kehittyvät.
- Koulukirjaston kehittämisessä tuleekin ottaa huomioon se, että perinteinen kirja ei aivan lähitulevaisuudessa tule väistymään oppimisen ja lukutaidon välineenä.

4.4 Osaaminen ja asiantuntijuus sekä resurssit

Palveluverkkotarkastelu edellyttää jokaisen palvelumuodon kohdalla ja henkilöstöratkaisujen vaikutusten arviointia.

Oulun koulukirjasto on toiminut kymmenen vuotta pienin resurssein. Keskitetystä Oulun koulukirjaston toiminnasta on vastannut yksi informaattikko. Koko toiminnan ajan koulukirjaston toimintaa on ollut kehittämässä ohjausryhmä. Ajanjakson aikana koulukirjasto on laajentunut n. 50 pisteestä käsittämään n. 80 toimipistettä eli koulua.

Koulukirjaston informaattikon apuna on ollut tilapäisiä työntekijöitä, pääasiassa työllisyysvaroin palkattuna, noin puolen vuoden sopimuksilla. Lisäksi ammattikorkeakoulun opiskelijoita on ollut pieniä jaksoja harjoittelijoina ja opinnäytetöiden tekijöinä. Oppimateriaalikeskuksen kaksi työntekijää ovat viime vuosina tehneet enenevässä määrin koulukirjaston aineiston luettelointia ym. järjestelmän ylläpitoon liittyviä töitä informaattikon apuna. Vuosien varrella on käyty läpi useita muutos- ja kehittämisprosesseja, joissa Oulun kaupunginkirjaston apu on ollut korvaamaton. Nyt Oulun koulukirjasto on yksi toimipiste laajassa Outi-kirjastoverkostossa ja lähes jokaisella koululla on oma ”hyllypaikka”.

Alueellisesta koulukirjastotoiminnasta informaattikon apuna vastaavat koulukirjaston aluevastaavat (neljä perusopetuksessa ja yksi lukiossa), jotka pitävät yllä alueensa koulujen kirjasto-opettajien verkostoa kokoontuen noin kerran kuukaudessa. Koulujen kirjasto-opettajat työskentelevät 1–3 tuntia viikossa oman koulun kirjastossa. Tuntimäärä on sidottu lainausten määrään. Usein koulussa on kaksi opettajaa, jotka puolittavat koulun resurssin. Resurssi on koulun sisäinen tuntipalkkio (OV-TES III/11§).

Koulun kirjasto-opettajan työn pedagoginen rooli voi jatkossa lisääntyä, kun Koha-järjestelmä vapauttaa monilta osin ruutiinistöistä.

Osaaminen ja asiantuntijuus sekä resurssit koulukirjasto-toiminnan mahdollistamiseksi:

- **Koulukirjaston ylläpitoon ja kehittämiseen tarvitaan riittävä henkilöstö ja osaaminen.**
 - Tulevan kauden tavoitteena on toisen koulukirjastoinformaattikon/ kirjastovirkailijan palkkaaminen oppimateriaalikeskuksen työntekijöiden tilalle, jolloin toinen vastaisi tietokannasta ja toinen koulukirjastojen pedagogisesta yhteistyöstä ja kehittämisestä.
 - Koulukirjastojärjestelmä ja aineisto ovat jo tällä hetkellä niin suuria, että yhden informaattikon on vaikea se-
kä tukea kouluja tiedonhankinnassa että vastata tietokannasta.
 - Koha-järjestelmän ylläpito ja käyttö säästävät koulukirjaston kustannuksia (vrt PallaExtra) - toisen informaattikon palkkaamisen ja/tai palvelujen ostamisen esim. kaupunginkirjastolta, ei lisää koulukirjaston kustannuksia.
- **Aluevastaavien alueelliseen työhön varataan edelleen riittävä määräraha koulukirjaston budjettiin (laskutus tehdyn työn mukaan).**
 - Koulukirjaston pedagogiseen kehittämiseen liittyen alueiden koulukirjasto-opettajat ovat toivoneet, että aluevastaavat jalkautuisivat kouluille ohjaus- ja neuvonta-toimintaan.
 - Perusopetuksessa opetuksen kehittämisessä on keskeistä alueellinen toiminta. Koulukirjaston aluevastaavien yhteistyötä mm. kehittäjäopettajien ja tutoropettajien kanssa on kehitettävä koulukirjaston perustehtävien tiedonhallinnantaitojen ja lukemisen ja luetunymmärtämisen ylläpitämiseksi käyttäen hyväksi digitaalista kehitystyötä.

- **Koulun tasolla tavoitteena on, että koulukirjasto-opettajan ja TVT-opettajan saumaton yhteistyö muodostaa tasapainoisen kehityksen myös jatkossa digitalisaatiota kehitettäessä.**
- **Koulukirjastolla pitää olla vuotuinen, säännöllinen budjetti aineiston ja tilojen kehittämiseksi.**
 - Tavoitteena on vakiinnuttaa oppilasmäärään perustuva "korvamerkitty" aineistohankintamääräraha. Tarve koulukirjastoaineiston monipuolisiin hankintoihin on säilynyt, jotta koulukirjastoihin pystytään hankkimaan edelleen sekä perinteisiä kirjoja että digitaalista aineistoa ja palveluja, (e-kirjoja, lehtiä, verkkoäänikirjoja ja oppimispeljä).
 - Kaupunginkirjaston kokoelmat täydentävät koulukirjaston kokoelmia.
 - Koulut voivat jatkossa suositella hyvää ja laadukasta aineistoa, mm. verkkoaineistoa, oppilaille yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa.

***"Oulun koulukirjasto toimii
- ei rahasta, vaan rakkaudesta."***

Lähteet

Digitaalinen sivistys- ja kulttuuripalvelut.

https://www.ouka.fi/documents/52058/17711410/Palveluverkko_Siku-digitalisaatiosuunnitelma_20171116.pdf/8739553a-8768-490f-92e8-2bebfd35902e

Luettu 22.8. 2018.

Digitaalisuus Oulun kaupungin perusopetuksessa - Digiloikka 2020 -projektitiimin selvitysraportti.

https://www.ouka.fi/documents/64277/104162/Digiloikka2020_selvitysraportti.pdf/c5b87f1a-e5b7-4f4e-ad7d-f8c5955298db. 22.082018.

Hannele Frantsi, Kaarina Kolu, Seija Salminen. Hyvä koulukirjasto 2014.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/hyvakoulukirjasto2014_1.pdf Luettu 7.10.2020

Kirjastoreitti. www.kirjastoreitti.fi

Oulun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014 ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/4084738>.

Luettu 22.8.2018

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Luettu 7.10.2020

Pirls 2016. Lukutaito luodaan yhdessä: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016) <https://ktl.jyu.fi/vanhat/julkaisut/julkaisuluetteloo/julkaisut/2017/PIRLS%202016%20RAPORTTI.pdf>.

Luettu 22.8.2018

Pisa 2015. Suomalaisnuoret edelleen huipulla.

https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/pisa-2015-suomalaisnuoret-edelleen-huipulla-pudotuksesta-huolimatta. Luettu 22.8.2018

www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/oulu-koulukirjasto